

PORZEZAĆ (19) *vb pf i może impf*

pf (18), *może impf* (1) *RejPos.*

porzezać (6), **porzazać** (6), **porzeżać** (1), *porzezać a. porzazać a. porzeżać* (6); *porzezać RejRozm, MurzHist; porzazać BielKron* (3); *porzeżać BierEz; porzezać : porzazać BielSpr* (1:2), *BudBib* (3:1).

o oraz a jasne; w porzezać e jasne; w porzazać a jasne.

[*inf porzazać.*] ◇ *fut i może praes 2 sg porzeżesz* (3). ◇ *3 sg porzeże* (1). ◇ *2 pl porzeżecie* (1). ◇ *3 pl porzeżą* (1). ◇ *praet 1 sg m porzeżałem* (1). ◇ *3 sg m porzazał* (1). ◇ *3 pl m pers porzeżali* (4). *subst porzazały* (1). ◇ *con 2 sg m byś porzeżał* (1). ◇ *2 pl subst byście porzeżały* (1). ◇ *con praet 1 sg m porzeżał bych był* (1). ◇ *impers praet porzeżano* (1). ◇ *part praet act porzeżawszy* (2).

Sł stp brak, Cn: porzezać s.v. upijam się, Linde także XVII w.: porzezać.

1. (Po)ciąć na kawałki, (po)rozcinać (przeważnie wiele); *scindere, succidere PolAnt* [w tym: kogo, co (zwykle pl) (11)] (12) :

porzezać komu (1): *Bich bil i famego doftal Porzezal bich mu bil kabat Boday fie niepadal ofnat RejRozm* 403.

W połączeniach szeregowych (2): *powrozy hnet rozwieżać/ wyfufzyć/ y fchowąć ná drugi raz każe/ ále wy wfzytko popfuiecie/ porzeżecie/ pokáżicie/ iż áni wam/ áni drugiemu wáfzá robotká niepłatna. GórnDworz Qv; Thy porzeżelz/ kráiefz/ kryflafz/ pfuielz/ czyniąc dofyc oney fwowolney myfli fwoiey/ wiele rzeczy rozlicznych á kofztownych. RejPos* 192; [Krol Iudfki Ioáchym [...] Xięgi takie podrápał/ porzeżał/ á nie wierząc im/ w ogień wrzuciwfzy fpałił. *ArtHom* D4v].

Zwroty: »porzezać na członki« (1): *gdy čás przydzie miefiącą Grudniá/ rzeżą [w Sycylijej] przy ziemi on rogoz cukrowy/ porzeżą ná członki y tłuką/ potym práfuią iáko oley przez pilni BielKron* 276v.

»porzezać nożem« = *succidere pellem PolAnt* (2): *BibRadz Iob* 40/26; *A gdy przecedł Iehudy trzy kárty/ á(bo) czterzy/ porzazał ie nożem píárzfkim [scidit illud novacula scribae] y wrzucił do ognia BudBib Ier* 36/23.

Szeregi: »porzezać i popsować« (1): *dadzą mnie powrozów/ gdy profzę/ Bo pięknie wyfufzywfzy cáło ie odnofzę: Lecz ty/ bráćie/ ináczéy z ludźmi się fpráwuiefz/ Pożyczywfzy/ porzeżelz wfzytko/ y popfuielz. KochFr* 94. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»porzezać a porąbać« (1): *Izali porzeżelz fkorę iego [krokodyla] nożmi? á tefakiem rybitwiem porąbałz głowę iego [Nunquid succides cultris pellem eius, et cultro piscatorio caput eius]? BibRadz Iob* 40/26.

a. *O ludziach i zwierzętach: zabić ostrym narzędziem wielu lub wiele; concidere, mactare PolAnt; percutere Cn* [kogo, co (żywotne)] (5) : *poiekli woz ná drwá/ krowy także porzazałi BielKron* 63; *A gdy ie [Rzymianie bydło] porzazałi náleżli v nich w żołądkách iefcże Pńzenicę/ ciáfto/ fery. BielSpr* 48v; *A (ták) porwałem założnicę moię/ y porzeżałem ią BudBib Iudic* 20/6; *porzeżali też owce á kropili krwią ná ołtarz BudBib 2.Par* 29/22, *3.Esdr* 8/67; [StryjKron 336 (Linde); *Tejże jesieni car kazański Machmet Czelej porzeżał w Kazaniu wszytkich kupców moskiewskich StryjPoczqt* 571].

2. *Obciąć wiele, poodzielać części od całości; praecidere PolAnt [co (pl)] (6)* : Zebrałszy liźki w gromadę/ Wydała im taką radę Siołtry miłe pośluchaycie/ Po ogonich nic nie macie: Dobrzebyście wdziąłły/ Izbyście ie porzeżały. *BierEz* H4; Pifza/ iż gdy leżał [cesarz Maksyminus] v Aquileiey/ nie doftało było obegnáncom do łukow cięciw/ bo fie iuż były potárgały/ niewiały y dzyewki porzázaly fwe wárkocze/ á ná cięciwy kręciły. *BielKron* 152; *BielSpr* 46.

porzazać komu (1): Turcy nie ftacząiąc bitwy/ pobráli Niemce z wołkiem/ porzázawłzy im nosy y gęby *BielKron* 191; [SkarŻyw 239; który [Andrzej Cedrowic] fie podiał tego/ że náłzym cięciwy v kufz porzázac miał/ tak żeby niemieli czym ftrzelac *BielKron* 1597 212 (*Linde*)].

Zwrot: »porzezać sirpem« (1): Bo przedeźniwy [!] gdy kwiać opádnie/ á owoc fię doftoi/ porzeze sirpem roźczki [Ut praecidat quis palmites falcibus, et propagines auferat, succidens]/ á zobcina gáłęzi. *BibRadz Is* 18/5.

Szereg: »obciąć (a. zobcinać) i porzazać« = *praecidere et succidere PolAnt [szyk 1:1] (2)*: *BibRadz Is* 18/5; Gdy tedy oni mężowie zbieżeli/ Rzymiánie poimawłzy ie obcięli im ręce/ nos/ y wízy porzázali *BielSpr* 44.

3. *Podciąć, poderznąć wiele [co (pl)] (1)* : [Niektorzy sfoły [tj. narośle na skórze] co nalepiey porzázawłzy/ wołku ná nie żielonego przykładáią. *SienHerb* 515a.]

W porównaniu (1): *MurzHist* Nv cf »gardła porzezać«.

Zwroty: »[komu] gardła porzezać« (1): co twé dziátki mogły być panu bogu i kościołowi iego godné/ Proftoc to ielt/ iakobyś im fwą ręką gardła porzezał i okrutnym kátem nad nimi zoftál/ Iakieźby to okrucieńtvo twoie? *MurzHist* Nv.

»ręką swą porzezać« (1): *MurzHist* Nv cf »gardła porzezać«.

Synonimy: 1. porozcinać, posiec; a. pobić, porąbać, porębać, potracić, pozabijać; 2. obciąć, odciąć, odkroić, odsiec; 3. obciąć, odsiec.

Formacje współrdzenne cf RZEZAĆ.

Cf **PORZEZANIE, PORZEZANY**